

Seçili Ülkeler Üzerine Haftalık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

1-7 Mart 2025

İçindekiler

Demokratik Kongo Cumhuriyeti	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Irak	3
Sivil Toplum Kuruluşları.....	3
Medya	4
İran	5
Sivil Toplum Kuruluşları.....	5
Medya	5
Orta Afrika Cumhuriyeti	7
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	7
Somali	9
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	9
Sudan	10
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	10
Medya	11
Araştırma Kurumları.....	11

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Kurum Dışı Bölge Güncellemesi #6: Güney Afrika Bölgesi; Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Doğusunda Durum, 7 Mart 2025:**

<https://data.unhcr.org/en/documents/download/114987>

Kuzey ve Güney Kivu'da, ayrıca artan şekilde Tanganyika'da durum, son derece istikrarsız seyretmektedir. Çatışmalar ve sivillere yönelik saldırılar devam etmektedir. Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusunda koruma zorlukları devam etmektedir. Çocukların zorla silah altına alındığına, cinsel şiddete ve hastaneler dahil olmak üzere sivil altyapıya yönelik saldırılara dair raporlar bulunmaktadır. Yılın başından bu yana, 86,000'den fazla Kongolu, komşu ülkelere sığınmıştır. Bu sayıya, Burundi'de varışta mülteci statüsü tanınan yaklaşık 63,000 kişi de dahildir.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Kuzey Kivu, Güney Kivu ve İturi Bölgelerine Geri Dönüşlere İlişkin UNHCR Pozisyonu - Güncelleme IV, Mart 2025:**

https://www.refworld.org/sites/default/files/2025-02/unhcr_position_on_returns_to_the_drc_-_march_2025_final.pdf

Kuzey Kivu, Güney Kivu ve İturi'de, Kasım 2022'den bu yana güvenlik durumunda, insan haklarında ve insani durumda yaşanan kötüleşmenin ardından ülkenin doğu bölgelerindeki silahlı şiddet, Ocak 2025'te sığrama göstermiştir. İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürler Koordinasyon Komitesi Başkanına göre "özellikle Kuzey Kivu'da olmak üzere çatışmaların yoğunlaşması, yaygın şiddet olaylarına, zorla yerinden edilmeye, uluslararası insan haklarının ve insani hukukun ciddi ihlallerine yol açmış, şiddet daha önce görülmemiş bir düzeye ulaşmıştır."

Silahlı Çatışma Konumu ve Olayı Veri Projesi (ACLED), 1 Temmuz – 31 Aralık 2024 tarihleri arasında, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde çatışmalar, patlamalar/uzaktan şiddet ve sivillere karşı şiddet olmak üzere ortalama 267 sivil ve sivil dışı ölüme yol açan ortalama 109 olay kaydetmiştir. Buna karşın, ACLED, Ocak 2025'te 254 olay kaydetmiştir. Bu olayların 200'ü, 23 Mart Hareketi'yle (M23) çatışmalar sonucu Kuzey Kivu'da yaşanmıştır. 27 Ocak 2025 tarihinde, M23, bölge başkenti Goma'nın kontrolünü ele geçirmiştir. Ocak 2025 sonu itibarıyla M23, "Kuzey Kivu bölgesinin kontrolünü neredeyse tamamen ele geçirmiştir." 16 Şubat 2025 tarihinde, M23, Güney Kivu'nun başkenti Bukavu'yu ele geçirmiş ve hem kuzey hem de güney yönünde ilerleyişine devam etmiştir. 1 Ocak – 20 Şubat 2025 tarihleri arasında, Kuzey ve Güney Kivu'da şiddet nedeniyle en az 500,000 kişi ülke içinde yerinden edilirken 73,000'den fazla kişi komşu ülkelere kaçmıştır.

Irak

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Irak'ta Barışı Sağlama Merkezi (EPIC), Irak Güvenlik ve İnsani İzleme (ISHM): 27 Şubat – 6 Mart 2025, 6 Mart 2025:**

<https://enablingpeace.org/ishm484/>

1 Mart 2025 tarihinde, Sincar merkezli ve çoğunlukla Yezidi savaşçılardan oluşan 4. Peşmerge tugayı, birliklerinin Kürt Bölgesel Yönetimi (KBY) ayrıldığını duyurmuştur. Bağdat'taki bir basın açıklamasında konuşan askerler, Başbakan es-Sudani'yi, kendilerini federal hükümet güvenlik kuvvetlerine entegre etmeye çağırmıştır. Askerler, KBY'yi haklarını ihlal etmekle ve birliklerini maddi ve idari haklardan mahrum bırakmakla suçlamıştır. Kürt bölgesinden bir askeri hakim, tek taraflı ayrılığın askeri mahkemede yargılanması gereken bir ayaklanma eylemi olduğunu söylemiştir.

1 Mart 2025 tarihinde, Zi-Kar vilayetinin Suq al-Shuyukh ilçesinin güneyindeki Tel al-Laham bölgesinde bir patlayıcı savaş kalıntısı infilak etmiş, yakınlarda oynamakta olan sekiz yaşındaki bir oğlan çocuğunu yaralamıştır. 2 Mart 2025 tarihinde, iki kardeş, Süleymaniye vilayetinin Dokan ilçesindeki evlerinin önüne bırakılan paketin açtıkları sırada patlaması sonucu hayatını kaybetmiştir.

5 Mart 2025 tarihinde, Irak'ın Göç ve Yerinden Edilme Bakanlığı, Iraklıların kuzeydoğu Suriye'deki Al-Hol kampından geri döndürülmesi, Ninova'daki Al-Jedaa kampı yetkililerinin yakın zamanda Irak'a dönmüş yüzlerce eski Al-Hol sakininin rehabilitasyon süreçlerini tamamlayabilmesi için 4 ila 6 aylığına durdurulacağını söylemiştir. Aynı gün yapılan bir açıklamada, Irak'ın milli güvenlik danışmanı Qasim al-Araji, Amerika Birleşik Devletleri'nin yardım fonlarının kesilmesinin, Irak'ın Al-Hol'daki tüm vatandaşlarını 2025 sonu itibarıyla geri döndürme planlarını sekteye uğrattığını belirtmiştir.

- **Handicap International - Humanity & Inclusion, Irak'ta patlayıcı kirliliğinin oluşturduğu zorluklar, 4 Mart 2025:**

<https://www.hi.org/en/news/the-challenge-of-explosive-contamination-in-iraq>

İran-Irak Savaşı (1980-1988), Körfez Savaşı (1990-1991), 2003 işgali ve Irak-Şam İslam Devleti'ne (İŞİD) karşı savaş gibi Irak'ın geçmişinde yaşanan çatışmalar, ülkede geniş çaplı bir patlayıcı kirliliğine yol açmıştır. İran-Irak Savaşı'nın (1980-1988) geride çok sayıda mayın ve patlamamış mühimmat bırakması dolayısıyla bu kirlilikten en çok etkilenen bölgelerden biri de Irak-İran savaşıdır. Merkez ve kuzey Irak'ta, Kerkük, Selahaddin, Ninova, Diyala ve Enbar vilayetleri, İŞİD ile çatışmalardan (2014-2018) el yapımı patlayıcı cihazların, mayınların ve diğer patlayıcı silahların yaygın şekilde kullanılması dolayısıyla ciddi şekilde etkilenmiştir. Musul ve Felluce gibi şehirlerde binalarda patlamamış bombalar ve patlayıcılar bulunmaktadır. Ninova, Kerkük, Enbar, Selahaddin ve Diyala'daki tarım arazileri de gömülü mayınlar nedeniyle tehlike teşkil etmekte, çiftçiler arazilerini işleyememektedir. Ülke çapında yollar ve otoyollarda çok sayıda gizli mayın ve bombanın bulunması, seyahat etmeyi de riskli kılmaktadır. Eski savaş alanlarında, askeri üslerde, petrol sahalarında ve boru hatlarında da mayın ve el yapımı patlayıcı cihaz kirliliği yaşanmaktadır. Eski savaş alanlarındaki okullar ve kamu binaları da saklı patlayıcılar nedeniyle güvenli değildir.

Misket bombaları, mayınlar, el yapımı patlayıcı cihazlar ve kimyasal silahlar toprakta, suda ve havada kirlilik yaratmakta, uzun soluklu tehdit teşkil etmektedir. Pek çok bölgede patlayıcı kirliliğinin varlığını koruması, özellikle çocuklar arasında olmak üzere sivil can kaybına yol açmaktadır. Zayıflatılmış uranyumdan yapılmış mühimmatlar da çevresel risklere ve sağlık risklerine katkıda bulunmuştur. Tarım arazilerinde ve altyapı projelerinde yaşanan patlayıcı kirliliği ise ekonomik iyileşmenin önüne

geçmektedir. Bunun yanı sıra, Irak'taki temizlik girişimleri, kirliliğin boyutu ve güvenlik endişeleri nedeniyle ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır.

- **Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ), Irak'ta Media21 haber organı kapatıldı, 4 gazeteci tutuklandı, 3 Mart 2025:**

<https://cpj.org/2025/03/media21-outlet-shuttered-4-journalists-arrested-in-iraq/>

28 Şubat 2025 tarihinde, Kürt güvenlik güçleri, doğu Irak kenti Süleymaniye'de faaliyet gösteren dijital haber organı Media21 için çalışan Basgdar Bazvani, Dana Salih, Sardasht HamaSalih ve Nabaz Sehkhani'yi evlerinden alarak tutuklamış, telefonlarına el koymuştur. Güvenlik kuvvetleri, ruhsatı olmadığını belirterek haber organının Süleymaniye ofisini 1 Mart 2025 tarihinde kapatmış, birden fazla bilgisayara el koyarak çalışanlara işe geri dönmeme talimatı vermiştir. Yetkililer, üç gazeteciden ikisini, 2 Mart 2025 tarihinde kefaletle serbest bırakmıştır. Haberin yazım tarihi itibarıyla Bazvani'nin tutukluluğu devam etmektedir.

İki kaynak, tutuklamaların ve Media21'in kapatılmasının, Kürt Bölgesel Yönetimi'nden bir yetkilinin kız kardeşiyle, yaşadıkları aile anlaşmazlığı hakkında gerçekleştirilen röportajla bağlantılı olduğunu söylemiştir. Söz konusu yetkili, Bazvani röportaj yayınlanmadan önce kendisine mesaj atmasının ardından dava açmıştır. Kürt Bölgesi Gazeteciler Sendikası Süleymaniye Şubesi Başkanı Karwan Anwar, Gazetecileri Koruma Komitesi'ne (CPJ) gazetecilerin Ceza Kanunu'nun 433. maddesi uyarınca iftira suçundan yargılandıklarını, bu maddenin kesin olmayan bir hapis cezası ve/veya para cezası öngördüğünü söylemiştir.

Medya

- **Rudaw, Neredeyse 3,000 Yezidi hala kayıp: Yetkili, 3 Mart 2025:**

<https://www.rudaw.net/english/kurdistan/03032025>

Kürt Bölgesi Cumhurbaşkanlığıyla bağlantılı Kaçırılan Yezidilerin Kurtarılması Dairesi tarafından paylaşılan istatistik veriler, etno-dini topluluğun 2,832 mensubunun akıbetinin hala belli olmadığını ortaya koymuştur. Daire kayıtlarına göre yaklaşık 5,000'i ölmüş, geride 2,745 yetim çocuk kalmıştır. Daire ayrıca, 2014-2017 yılları arasında, Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) militanları tarafından öldürülen Yezidi Kürtlerin gömüldüğü 93 toplu mezarı da belgelemiştir. İŞİD tarafından kaçırılarak öldürülen 274 kişinin (37 kadın, 237 erkek) naaşları da bulunarak ailelerine teslim edilmiştir.

İran

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), *İran İslam Cumhuriyeti: Bilgi Toplama Misyonu özet raporu*, 5 Mart 2025:**

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/ffmi-iran/20250303-Summary-report-of-FFMIIran.pdf>

İran'a yönelik Bilgi Toplama Misyonu bulgularının, 2022 yılında ülke çapında düzenlenen protestolar bağlamında ortaya koyduğu üzere İran'da, toplumsal cinsiyet temelinde ayrımcılığa karşı çıkan kadınlar, erkekler ve çocuklar, tutuklanma, gözaltına alınma, işkence, uzun hapis cezaları ve hatta idam cezası riski altındadır.

Ülkede yasalar, politikalar ve uygulamalar kapsamında, hayatın her alanında kadınlar ve erkekler arasında eşitsizlik mevcuttur. Kadınların, zorunlu başörtüsünü takmama seçeneği bulunmamakta ve başörtüsü kanununa uymamaları halinde para cezasına çarptırılma, yargılanma, gözaltına alınma ve kırbaç cezasına çarptırılma ihtimalleri bulunmaktadır. Evlilik yaşı kız çocukları için 13, oğlan çocukları için 15'tir. Kız çocukları, babanın ya da dedenin talebi üzerine bir hakimin izin vermesi durumunda 13 yaşından önce evlendirilebilmektedir. Cezai sorumluluk yaşı kız çocukları için 9, oğlan çocukları için 15'tir. Kadınların mahkeme huzurunda ifadeleri, erkeklerin ifadelerinin yarı değerinde kabul edilmektedir.

Güvenlik kuvvetleri, gereksiz ve orantısız biçimde ölümcül kuvvet kullanarak ölüm ya da ağır yaralanma tehdidi oluşturmayan protestocuların ölümüne ve yaralanmasına yol açmış, dolayısıyla kanunsuz ve yargısız infaz gerçekleştirmiştir. Söz konusu protesto dalgası kapsamında, güvenlik kuvvetlerinin protestocuları ve olay yerinde bulunan kişileri yüz, göz, kafa, boyun, gövde ve genital bölgesi dahil olmak üzere hayati önem taşıyan organlarını saldırı tüfeği gibi ateşli silahlarla ve metal saçma doldurulmuş silahlarla vurduğu müdahale eğilimi sonucu yüzlerce kişi yaralanmıştır.

Medya

- **IranWire, *İran Cezaevlerinde, Uyuşturucu ve Cinayet Suçlarından Yedi Kişi İdam Edildi*, 7 Mart 2025:**

<https://iranwire.com/en/news/139605-seven-people-executed-across-iranian-prisons-for-drug-and-murder-charges/>

İnsan hakları kaynaklarının bildirdiği üzere, İran cezaevlerinde yedi mahkum idam edilmiştir. Jalal Ashkani, 5 Mart 2025 tarihinde, Hemedan Merkez Cezaevi'nde idam edilmiştir. Uyuşturucu suçları nedeniyle dört yıl tutuklu kalmıştır. 42 yaşındaki Iman Shokrollahzadeh de aynı gün, cinayetten beş yıl tutuklu kalmasını takiben Kazvin Merkez Cezaevi'nde idam edilmiştir. 1 Mart 2025 tarihinde, Tebriz Merkez Cezaevi'nde 36 yaşındaki Hassan Fathi, 33 yaşındaki Ramin Alaei ve 26 yaşındaki Mohammad Iraqi olmak üzere üç mahkum idam edilmiştir. Fathi ve Alaei uyuşturucu suçlarından, Iraqi ise cinayetten hüküm giymiştir. Hengaw İnsan Hakları Örgütü'nün belirttiği üzere 27 yaşındaki Ali Vatanikhah, üç yıl önce yaşanan bir kavgada cinayet işlediği gerekçesiyle, 27 Şubat 2025 tarihinde, Erdebil Merkez Cezaevi'nde idam edilmiştir. 33 yaşındaki Mogammed Raee, cinayet suçlarından üç yıl tutuklu kalmasının ardından 15 Şubat 2025 tarihinde, Bircend Merkez Cezaevi'nde idam edilmiştir.

- **Alarabiya News, *İran başkentindeki Devrim Muhafızları üssünde çıkan yangında, bir Devrim Muhafızı öldü*, 6 Mart 2025:**

<https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2025/03/06/irgc-member-killed-in-fire-at-base-in-iran-s-capital>

İran medyasında aktarıldığı üzere 6 Mart 2025 Perşembe günü, Devrim Muhafızları'nın başkent Tahran'ın kuzeyindeki üssünde yaşanan yangının bir patlamayı tetiklemesi sonucu bir Devrim Muhafızı hayatını kaybetmiştir. Tahran İtfaiye Dairesi sözcüsü Jalal Maleki, Mehr haber ajansına "Başkentte bulunan bir askeri tesisteki kulübede çıkan yangın ve patlamada bir kişi ölmüş, 10 itfaiyeci yaralanmıştır," açıklamasında bulunmuştur. Maleki, açıklamalarına "Yangın çıkan kulübe, pencerelerin ve kapıların kapalı olması sonucu içeride ısı ve gaz birikmesi nedeniyle patlamıştır," ifadesini eklemiştir. İran ordusunun ideolojik kolu olan Devrim Muhafızları, yangın çıkan üssün kendilerine ait olduğunu belirtmiştir.

- **Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), İranlı Şarkıcı Mehdi Yarrahi, Zorunlu Başörtüsü Karşısı Şarkısı Nedeniyle Kırbaçlandı, 6 Mart 2025:**

<https://www.rferl.org/a/mehdi-yarrahi-flogged-hijab-law/33338467.html>

Pop şarkıcısı Mehdi Yarrahi, İran'ın kadınlara yönelik zorunlu kıyafet yönetmeliğini eleştiren bir şarkısı nedeniyle 74 kırbaç cezasına çaptırılmıştır. Bu ceza ile, aynı zamanda hapis cezasını da içeren ceza davası sonlandırılmıştır. Avukatı Zahra Minuei, 5 Mart 2025 tarihinde, X platformunda Yarrahi'nin kırbaç cezasının infaz edildiğini belirtmiştir.

Yarrahi, Kadın, Yaşam Özgürlük hareketini ortaya çıkararak ülke çapındaki ölümcül protestoların birinci yıl dönümü için Ağustos 2023'te Roosarito (Farsça "Başörtün") adlı şarkısını yayınlamakla tanınan bir isim haline gelmiştir. Ocak 2024'te, şarkı nedeniyle iki yıl sekiz ay hapis ve 74 kırbaç cezasına çaptırılmıştır. Mahkeme tarafından birden fazla suçtan hüküm giymiş ve cezalar aynı anda verilmiştir. Bu, şarkıcının bir yıl hapis yatacağı anlamına gelmektedir. Kırbaç cezasından günler önce paylaşılan bir video mesajda Yarrahi, hapis cezasının, sağlık sorunları nedeniyle elektronik kelepçeli ev hapsine çevrildiğini belirtmiş, ancak kırbaç cezasının düşürülmesini talep etmediğinin altını çizmiştir.

- **Voice of America (VOA Persian), VOA Farsça: Sosyologun, 7,000 mahkumun idam edilmeyi beklediğini söylediği İran'da yeni infazlar bildirildi, 4 Mart 2025:**

<https://www.voanews.com/a/voa-persian-more-executions-reported-as-sociologist-says-7-000-on-death-row-in-iran/7996305.html>

Bir sosyolog, insan hakları örgütlerinin, yakın zamanda en az 10 mahkumun idam edildiğini söylediği İran'da "neredeyse 7,000 mahkumun idam edilmeyi beklediği" uyarısında bulunmuştur. İki insan hakları örgütü, 3 Mart 2025 Pazartesi günü, en son infazların Hürremabad, Gurgan ve Zahidan'da gerçekleştirildiğini bildirmiştir.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), 2025 Orta Afrika Cumhuriyeti'ne İnsani Müdahale Planı'nın Uygulamaya Konması, 7 Mart 2025:**

<https://reliefweb.int/report/central-african-republic/launch-2025-humanitarian-response-plan-central-african-republic>

Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki insani durum, nüfus hareketlerinden, salgınlardan ve iklim şoklarından etkilenen, Sudan'daki iç savaşın ve Çad'daki güvensizliğin etkilerinin hissedildiği bölgelerde endişe verici olmaya devam etmektedir. Bu bölgeler arasında ülkenin güneydoğusu, kuzeydoğusu ve batısı bulunmaktadır. Beş Orta Afrikalıdan birinin ülke içinde ya da dışına yerinden edilmesine yol açan şiddetin yükünü siviller taşımaya devam ederken lojistik ve güvenlik kısıtlamaları, insani aktörlerin gerekli yardımı sağlama çabalarını baltalamaktadır. 2024 yılında, her hafta en az bir güvenlik olayı insani aktörleri etkilemiştir.

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), Orta Afrika Cumhuriyeti: Birleşmiş Milletler raporu, Haut Oubangui'de aktif silahlı grupların saldırılarına yönelik hesap verebilirlik çağrısında bulunuyor, 5 Mart 2025:**

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/03/central-african-republic-un-report-calls-accountability-attacks-armed-groups>

Mbomou ve Haut-Mbomou bölgelerinde, esas olarak kırsal Fulani topluluğuna, diğer Müslüman topluluklara ve Sudanlı mültecilere ve sığınmacılara yönelik iki saldırı dalgasında en az 24 kişi öldürülmüştür. Saldırıları, orduyla bağlantılı Wagner Ti Azandé (WTA) unsurları tarafından yönetilmiş ve koordine edilmiştir.

WTA, esasen Azandé Ani Kpi Gbé (Azanikpigbe) adında, üyeleri saldırılara dahil olan başka bir grubun bünyesinde yer almaktaydı. Belgelenen diğer ihlaller ve istismarlar arasında toplu tecavüz dahil olmak üzere kadınlara ve kız çocuklarına yönelik çatışmayla bağlantılı cinsel şiddet, zorla çalıştırma, işkence ve diğer zalim, insanlık dışı ve onur kırıcı muamelenin yanı sıra evlerin ve dükkanların yağmalanması da bulunmaktadır. Rapor, söz konusu bölgelerde ordunun kısıtlı varlığının, WTA ve Azanikpigbe gibi grupların cezasızlık iklimi içerisinde daha aktif olmasına alan açtığını vurgulamaktadır.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Sudan'da Durum Kurum Dışı Güncelleme: Orta Afrika Cumhuriyeti (9 – 22 Şubat 2025), 4 Mart 2025:**

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/114864>

Bamingui-Bangoran'da güvenlik durumu, geçtiğimiz haftalarda daha da kötüleştiği, 11 Şubat 2025 tarihinde, Zobassinda yakınlarında bir Birleşmiş Milletler barış gücü askerinin öldürülmesiyle belirginleşmiştir. Silahlı grupların soygun ve kaçırma eylemleri dahil olmak üzere devam eden güvensizlik nedeniyle insani aktörler, ana yollardaki hareketlerini askıya almıştır. Bu durum, Sudanlı mültecilere insani erişimi daha da kısıtlamıştır.

Vakaga'da ise güvenlik durumu kötüleşmiştir. 13 Şubat 2025 tarihinde, üç silahlı adam, UNHCR tarafından bir STK ortağına ödünç verilen bir aracı Bira'o'daki Korsi mülteci mahallesinin yakınlarında soyuma girişiminde bulunmuştur. Bira'o'daki bir başka STK misyonu ise kimliği bilinmeyen silahlı saldırganlar tarafından soyulmuştur. Söz konusu olaylar, sivillerin ve insani yardım çalışanlarının karşı karşıya olduğu riskin arttığının altını çizmektedir. Vakaga'daki güvensizlik, kilit yollarda hareketleri

kısıtlayarak tüccarların seyahat etmekten kaçınması sonucu pazar fiyatlarının yükselmesine, hem mültecilerin hem de ev sahibi toplulukların etkilenmesine yol açmıştır. Kurak mevsimde yol koşullarının iyileşmesine rağmen istikrarsızlık, insani erişimi etkilemeye devam etmektedir.

Somali

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri (UN SG), *Birleşmiş Milletler gıda kuruluşu WFP, Somali'de kuraklığın ve ciddi açlığın yakın olduğu uyarısında bulunuyor, 4 Mart 2025:***

<https://news.un.org/en/story/2025/03/1160776>

Somali 2022 yılında da kıtlıkla karşı karşıya kalmış olsa da insani yardımın artırılması, felaketin önüne geçmişti. Bugün ise 3.4 milyon kişinin halihazırda akut gıda güvensizliği yaşadığı ülkede gıda güvensizliği, bir kez daha artmıştır. Bu sayının, bir milyonluk artışla, Nisan – Haziran 2025 aralığında 4.4 milyona çıkması beklenmektedir. Bu sayı, nüfusun neredeyse bir çeyreğini oluşturmaktadır. Uluslararası gıda güvenliği sınıflandırma sistemi IPC'ye göre akut açlık, bir ila beş arasındaki derecelendirme sisteminde üçtedir. Söz konusu sistemde beş kıtlık, dört ise ciddi düzeyde akut yetersiz beslenme teşkil etmektedir.

Dünya Gıda Programı (WFP), beş yaşın altındaki yaklaşık 1.26 milyon çocuğun acil desteğe ihtiyaç duyduğunu düşünmektedir. Bu çocukların 466,000'inin bu yıl içerisinde ciddi akut yetersiz beslenme ve ölüm riski yaşaması olasıdır.

Sudan

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Sudan’da Çocuk Tecavüzü ve Cinsel Şiddet Krizi, Mart 2025:**

<https://www.unicef.org/sudan/media/15671/file/UNI754893.pdf.pdf>

Sudan’daki çatışmalar bağlamında, iki yıldan az bir süre içerisinde, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riski altındaki kişilerin sayısı 12.1 milyona (nüfusun %25’i) ulaşarak üç katından fazla bir artış göstermiştir. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi’ne (UN Women) göre Aralık 2024’e kadar, hizmet arayışındaki toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının sayısı %28 artış göstermiştir. Ülkedeki cinsel şiddet olaylarına ilişkin kapsayıcı istatistikler bulunmasa da İnsan Hakları Konseyi’nin “Sudan Üzerine Bağımsız Uluslararası Bilgi Toplama Misyonu Raporu’na” göre toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, özellikle de tecavüz, aktif çatışma bölgelerinde yaygındır. Failler genel olarak kadınları ve kız çocuklarını hedef alsa da erkekler ve oğlan çocukları da mağdur edilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu’nun (UNICEF) hizmet sağlayıcıların paylaştığı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet verileri üzerine gerçekleştirdiği analiz, vahim bir tablo ortaya koymaktadır: Hizmet sağlayıcılar, 2024 yılının başlangıcından bu yana çocuklara yönelik 221 tecavüz vakası kaydetmiştir. Yaşı en küçük mağdurların, dört tane bir yaşında çocuk olduğunu bildirilmiştir.

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), ‘Onun hakkında soru sormayın’: Sudan’daki çatışmalar bağlamında, Hartum eyaletindeki gözaltı tesisleri ve uygulamaları, 6 Mart 2025:**

<https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/detention-facilities-and-practices-khartoum-state-context-conflict-sudan>

Sudan iç savaşının başladığı 15 Nisan 2023 ile Haziran 2024 arasını kapsayan ve deneyimlerini Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) ile paylaşan 34 eski mahkumla, görgü tanıklarıyla ve aile üyeleriyle gerçekleştirilen görüşmelere dayanan rapor, Hızlı Destek Güçleri’nin (RSF) ve Sudan Silahlı Kuvvetleri’nin, Sudan’da aktif çatışma yaşanan diğer bölgelere benzer şekilde Hartum eyaletinde de yaygın keyfi gözaltı, işkence ve kötü muamele uyguladığını ortaya koymaktadır.

Rapora göre çatışmaların başladığı Nisan 2023’ten beri kadınlar ve çocuklar dahil olmak üzere on binlerce kişi, herhangi bir suçlama olmadan alıkonulmuş, aileleriyle iletişim kurmaları kısıtlanmış ya da iletişime geçmelerine izin verilmemiş, oldukça elverişsiz ve aşırı kalabalık tesislerde tutulmuşlardır.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Kurum Dışı Güncelleme #101: Sudan’da Durum, 3 Mart 2025:**

<https://data.unhcr.org/en/documents/download/114791>

Hartum, Kuzey Kordofan ve Kuzey Darfur’da askeri taarruzlar devam ederken durum değişkenliğini korumaktadır. Devam eden yerinden edilmeler ise insani faaliyetleri etkilemektedir. Hareket ve erişim kısıtlamaları, insani yardım kuruluşlarının yardım taşıma ve dağıtma kapasitesini baltalamıştır. Kuzey Darfur’da, topluluk temelli koruma ağları Zamzam ülke içinde yerinden edilmiş kişi kampına girişlerin ve çıkışların git gide zorlaştığını, ayrıca öldürmeler, kaçırımlar, taciz ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dahil olmak üzere koruma risklerinin arttığını bildirmektedir. Doğu ve Güney Darfur’da, hayat kurtarıcı sağlık ve su hizmetleri dışında insani yardım faaliyetleri, eyalet yetkilileri tarafından askıya alınmıştır.

Medya

- **Anadolu Ajansı (AA), Sudan, savaştan harap olmuş ülkede 'soykırımı' desteklediği iddiasıyla Birleşik Arap Emirlikleri'ne Karşı Uluslararası Adalet Divanı'nda dava açtı, 6 Mart 2025:**

<https://www.aa.com.tr/en/africa/sudan-takes-united-arab-emirates-to-icj-for-genocide-support-in-war-torn-country/3502216>

Sudan, 5 Mart 2025 tarihinde, Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) karşı "isyancı Hızlı Destek Güçleri'ne (RSF) kapsamlı maddi, siyasi ve askeri destek sağlayarak" Batı Darfur'da "Masalitelere karşı soykırımı dahil olduğu" iddiasıyla Uluslararası Adalet Divanı'nda (ICJ) dava açmıştır. Sudan, BAE'nin, RSF ve müttefik militanlara verdiği destekle "soykırım, cinayet, mal hırsızlığı, tecavüz, zorla yerinden etme, izinsiz girme, kamu mallarına zarar verme ve insan hakları ihlallerine olanak sağladığını iddia etmişti. Başvuruda, BAE'nin "en az 2023 yılından beri Sudan Cumhuriyeti'ndeki Masalit grubuna karşı gerçekleştirilen soykırımla bağlantılı olarak" eylemlerde bulunduğu ileri sürülmüştür. Sudan, BAE'yi Soykırım Sözleşmesi'nin II. maddesi kapsamındaki tüm eylemlerin, "grubun üyelerini öldürmek" ve "grubun üyelerine ciddi bedensel veya ruhsal zarar vermek" de dahil olmak üzere "önlenmesi için yetkisi dahilindeki tüm önlemleri almaya" çağırarak, Uluslararası Adalet Divanı'ndan acil önlemler almasını talep etmiştir.

- **British Broadcasting Corporation (BBC), Sudan'da kalabalık bir pazar yerine düzenlenen top atışında çok sayıda kişinin öldüğünden endişe ediliyor, 5 Mart 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/c1en05g83e6o>

Paramiliter Hızlı Destek Güçleri (RSF), 4 Mart 2025 akşamı, El Faşir şehrinin eteklerindeki bir kamp olan Abu Shouk kalabalık bir pazar alanına, yaklaşık iki saat süren bir saldırı düzenlemiştir. Kampta yarım milyondan fazla yerinden edilmiş kişi yaşamaktadır ve pazar alanına düzenlenen saldırı, üç gün içinde gerçekleşen ikinci saldırıdır.

El Faşir, Darfur'da ordu kontrolündeki son büyük kasabadır ve yaklaşık bir yıldır RSF tarafından kuşatma altında tutulmaktadır. 4 Mart 2025 tarihinde, Abu Shouk'u hedef alan saldırı, günün en yoğun saatinde düzenlenmiştir. Kampın nüfusu çoğunlukla Ramazan ayını kutlayan Müslümanlardan oluşmaktadır ve saldırı gerçekleştiği sırada birçoğu, oruçlarını açmak üzere pazarda alışveriş yapmaktaydı. El Faşir'deki son işlevsel hastanede çalışan sağlık görevlisi Dr. İbrahim Nadyan, BBC'ye bombardımanın hafifle ağır arasında değişen yaralanmalara yol açtığını söylemiştir.

Araştırma Kurumları

- **Sudan Şeffaflık ve Politika Gözlemcisi (STPT), Ayin, Sudan İnsan Hakları Merkezi, Sudan Çatışma Gözlemcisi # 18, 7 Mart 2025:**

https://sudantransparency.org/wp-content/uploads/2025/03/SCM_18-3.pdf

Nisan 2023 çatışmaları, Ramazan ayının başlamasına rağmen azalma belirtisi göstermeden devam etmektedir. Savaşın her iki tarafı da bayram yaklaşırken Sudan genelindeki toprak kontrollerini sağlamlaştırma veya genişletme hırsını sürdürmektedir. Bu durum, Hartum ve Cezire, El Faşir ve Kuzey Darfur çöl cephesi ile Kordofan eyaletleri boyunca çeşitli güzergahlarda olmak üzere birçok noktada yoğun çatışmalara yol açmıştır. Kara çatışmaları genellikle hava bombardımanlarıyla desteklenmektedir ve Sudan Silahlı Kuvvetleri'nin (SAF) RSF kontrolündeki Darfur'da gerçekleştirdiği hava saldırıları ve Hızlı Destek Güçleri'nin (RSF) Merkez ve Kuzey Sudan şehirlerindeki barajlara, elektrik santrallerine ve diğer askeri ve sivil hedeflere yönelik uzun menzilli insansız hava aracı saldırıları nedeniyle sivil yaşam aksamaktadır. Ayrıca iki taraf da silah altına alma ve tedarik yenileme

girişimlerine devam etmektedir. Özellikle son birkaç ayda olmak üzere Sudan'a giren, sürekli değişen ve izlenmesi zor tedarik hatları boyunca teknolojik olarak git gide daha gelişmiş bir hal alan silahların sevkiyatı özellikle dikkat çekmektedir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, seçili ülkelerin vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve bireysel başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.